

U U U U U U

Տ Տիկին գի
Ե Տիկին 7 Տաճէլ ողծութ'

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱԽԱՄԻՐԱԿԱՆ

Երեսորդ առաջին

30 "Lambdophaeum

1847

Համար 48

ԱՐՁՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՐՄԱՆ

Բարձրագոյն Հօպենիանաւ ԱՊՐԵՆԱՎԱՅ
ՄԵՐԱԿԱՎԱՆ, ԱՆՁՈՒԹԵԱՎԱՆ, յթ նոյնմբերի 184
տիկ, Հրամանաւարն զբաց ՚ի Հիւսիսացին է
՚ի Եռնոյիքն ՚Իսպանակի և ՚ի մը Շահնակի
եղեալ, ՚ի Եներսով ՚Երախենանաւ, Հայկացն իշխան
Կիրազ Բարսեղ ՚Ինչըու զեւոց կարգի ՚Աղջառ
Կուալուիչ ՚Բազրուկանի ՚ործոց յայսկոյն Կով
կանեան ուղարկի, և ՚Ապահանչ Վլաուսու ՚Իրա
ւափարութեան այսողիկ կազմաց, (Խառնունիկ
Гражданского Управления Закавказского
Края, и Председателъ Совѣта Главнаго
Управления симъ краемъ), տակայ այսուհետե
և ունի մեալ, ՚ի Համար բանակին :

Երեքնայ զինուորակն իւստացեա
և Հրամանատարն Օքայ ՚ի Առաջապեսն Դա-
շտամի, եղեալն ՚ի Համար բանակն. այս կազ-
իշտան. Պ Եներալ Լ էիտենան Կոխալ Ռ ըզուե-
Նըրկայաբացուկ կարգի հրամանատար զարոց
ուր գումանին ՚ի բայց կապից աշխարհին, և Իս-
ուամբարիչ քաղաքական զարծոց այն աշխարհի
մասով այս հետեւ և ՚ի Համար Բանակն. Վ
Աեծելողը ՚ի մէջ Կաթոնեան առ անձին
Չ զի եղեալ Պ Եներալ Լ էիտենան Վազարի
կարգի Օ Յու. օրական Վ առաջ աշետ ՚ի Եներեկա-
քաղաքի և կոստավորից գուտ առ ին ՚ի Եներեկացոյ
կայու ընդ իշխանն թիւնը ՚ի Եներալ Լ էիտ-
ենան Վ րկայի բազուկ կարալ Ռ ըզու թեանցի
և մազը ՚ի Համար Աեծելողը

— Եղանակի ՚ի պրաշտունք թուրք զվարաց
Կառաւագիրին բաղադր կան գործոց յայսկից
Կալվածեաւ աշխարհի և ՚ամփունէն խորհ զա-
քանիք Դիլուսու կառավարութեան այստեղի կող
մասց , եղեացի ՚ի համար Շահնշահին ՚Վ Եներա-
լ եիսեաւուն Լազենսկին , Համաձայն ինչպր
նորու ՚ի պրատճառու տիկորանթեան իւրց , հաւ-
գերձ նույնիցու և Թաշակունք

• LIBRARY, U.S. GEOLOGICAL SURVEY

Տ' ԽԵՆ. Հայութեակ ժառանգութիւն Տ' ԽԵՆ. Տ' ԽԵՆ
անցել Հայութի մազարքեան է Հիւրտափրա թիւնն է
երբիառայիսութիւնն է ուրբ յամենացն ժառան
զրայի ամեն վայ թան միաբան պատառեաւ,
զբարեաւ ազգի և քաղաքի իւշեանց , և առա

տաձեռն և միոքան օժանդակութիւն սացս յու իւշ յազդագուռ հնուարկութեանց հրաժարեա չի ։ Եթէ միանդամ զեզ լըց այսպիսի իրաց առաջարկութիւն ։

Արձունակ տպաւորեցմէ Հայրեա ու կայութէն, որոց մերձ գտնվին, ուստի իր առաջածածիքն ամառած ափին հայիցն, զար մերացքի բնուկիւր քաղցրի և առու բաշտի զօրոցն Արև անոյ Ասրաբենեցնի զնոքն, զարձ արարեցց առանոր ՚ի նորոգ նու աճ եալ Ասլիքի ամեցցն: Արևու նշան իր մեծի և համբոյը հիւրամբութեան իշխանոց բաժանեն այն, զի երեւ մեր ՚ի նորունց դր, Ասրաբոյագուտիք Վաղութ պետ Ըաբենանց, Խաչկրդականն վաճառական թեան ՚ի, թե առաջան անց, և յարդոյ իւնանցն մեր իւնան ըշանց, իւնանիւնանց, Տեր Վրիգորեանց և Վեհիւն Թեանց, ընդ մեջ անցեալ սպաս Հարկանեցն բերկուլ սրսի քաջ բազմականուն:

¶ 13 նոյեմբերի պատրաստեցան ՚ի սեղմնա
համագումարը վճան 700 անձանց, և քաջարազուկ
դրբն ուր անծոյց եւս անդի մոմք զիմակունո
թ լուսաւոց լսվեցին ՚ի սուր ուռւեր, իւրեանց, ՚ի
նու աճել անդ զ Աստիքի, բազմացան ուրսխ որը
ու վշտիւլ զիմարաբին զարս յարդարեալ էին ե-
րախառագիւղ քաջարացացին, ոյլ և սատանօր ուշոց էին
քաջութեան և քնիցի ոչ գիւրբին ինչ եթ հեղու
(յարովայնն) ՚ի ակաց զ կախեթի եցին (զ ինին կա-
խեթայ). Զ գրապետք և զօրավայրը և երեւելի
երեւել քոջորացիք շուրջ պատեալ էին զ եզա-
նու զիմուսորացն և ամբափ ժողովրդեան իւսնեալ
էր ու զրամի առ ՚ի զուարձնուալ բնդ տեսիլ
ըազմականացն. Յ ու զին ժամն. յւս էին ա-
ռուր ձայնը չեփորացից և աղաղակը ամբովին առա

աւետացին զգալուստ Վ. վիսու որ Հայամանատարին :
Վարդի Պայծառ տիպոյ թիւն Խնիտղ Արիստյել
Աւմանատին համեցաւ շրջել ընդ ամենայն բող-
ժիւն հրաւիրականոցն , և յացնեաց զիւր
զահունակութիւն ընդ արտ թիւն քաջաւթեան
նացա . զոր ցուցին ի նուռամել զամրցն Ալլիմի ,
և զբուժակն որ ի ձեռ բն ուներ , Խորք վասն կե-
նաց ԱՌ ՍՈՒՐԵՐ ԲԼՅԱՆ , (Ծոստափառ զեր-
գառատանին , և ի պատճի Կոլլասնեան զնիքն և
կայսարակոցն . ուղագործիք ուրախարձրաւայն հըն-
չելն յամենեցուն թիրանոց . համազամ կերուկուըը
առ տաս թեամբ ինձնվալ էին ի վիրոյ սեղանոյն
և զինին գետաբէն հեղոյք ի ակաց :

իսահնեալ, ընդ ժողովութեան՝ բացեկամաքար
կարակին ըստ պարոց | եղիեաց:

UNIVERSITY LIBRARY

卷之三

ԵՐԵՎԱՆ. Հ Կայելիքների. Վէ՛կ զվարաց խորհրդու

կառավարսա թեատրու , զոր ունի առաջարկել նոր ըստ Ասոքին Պալատացն . Համարե լինիլ կարգադրութիւնն ապարքեալ առ ՚ի լաւ և ո՞ի վեցայ ամայ հիմն հաստատել պարբեռ կառավարութեաց յիր լանդգիւոյ :

— Հիմնադիմ յաւուք բազմահանձ հա-
կառակութիւնը վասն հատաց ցանելոյ . զարուս
ովքառապաց , զոր ըստ օրինակի այլըց հաջկոց պա-
հան չէնք . նա և այս սահագ ՚ի շինականաց ընդ-
դիմանան կայտածաւեարցնի հասուցանել զբաժն
պայմանածոց նոցա :

աւուր սիւնեցաւ արրանի հրավարակ և որպէս
քարոզի ՚ի լուր տեսնեցան , թէ Փառ լուսաւթն
ունի զումարի ՚ի 18 նոյեմբերի : ՚ի յոյսուրար
թուղթն յայտնադեռ ոչ խոսին զպահածաց .
որք առ իթ ետան այօպէս վութագ և յառաջ
բայ զումարական ժամանակն զումարելոյ Փառ-
լուսաւթն , միայն հսուարակեալ եզանակու բանից
նաև ու ցանեն . թէ Փառ լուսաւթն զումարեացի
ժամանակ եշտ և սփառանի գործոց : Անկայն
ունեցուց ոք ՚ի կարծիք է թէ ապրանքի զումար-
նան չ տառցեցն , ոյլ նո մօսուիր է նոսի
բայ զումանցն հասանակ զբանդուն որինոց
զումարեացի և պատուած այն ամենայն գործադք ,
որք առ այս հայրին : Այ միայն հոգ զումանց
զումարութն չե քենու զարձացեալ են զումա-
րութիւն ժագամրդեան , ոյլ և բազում մեծ-
ութ զբանառ ժամանակ : ՚ի մուզոց հետ բա-
զումը զուշակ լինեն : Թէ յոյուն ձևարան ընա-

Այս իրավագիոյ վտանգեացին ՚ի սովոյ , և աշխատական ըստ տարածեալ համբաւոցն ՚ի Ըստ-
Լանժենոց ՚ի մեջ եքանեալ է նուազութիւն կար-
տոփելի : Վրասել տղեատրի եղցին կետեածը
սովոյ այնու , զի ոչ ո՞ն համբե առ ՚ի զինելոյ
ին ոց սար տերութեանց : Համբաւութանի ցա-
զ ու սովորն ե ոյն , զի ոչ միացի բազումք ՚ի
գոյաւորոց Գործառութեան (Բարիքիկաց) գուարկ
և ուսուցնածեան շնչին , ոյլ և շատք ՚ի մշակաց
երեսթ ակառ . Տնօւպարհոց տառնց վտանգոց
ուսուցնածեանին , զի շինութիւնը Տնօւպար-
հոց կարծեալ են առ ժաման : Օպրուիկ և տառ-
ել քանի զայն ուռածի տաց նկատեաց Առա-
վազութիւնն և Փաւառութեան շետեն ոյլ և ս
շաբաթիլ տա : ՚ի գոյց զինելոյ միաբան խորհր-
դալ զհարս աղօտութեան յազդութեց :

ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ΦΥΛΛΩ. Ζ ιωνειδητερη· Σπουδηιαν αποριδηιαν
γερεσιην την πλεονα, ειτε Φριξον ημασιαν εξαιτια.
Παναργητηκαν την αυτων, Φρωνθ ήταν αλλα Κύπρος νον
τη Ολυμπωρια. ην οιαν αποδειχθεισαν ην η θεοι
ει περισσοι ανθρωποι ημετρησεν των εναργην αναγνωσην, ην
φιλοπατησεντεαν, ηθελησε απο θεασιωνηι μηδενα
τη Βεργασιανη· Ρωτησεν προς ιην Φρωνθην
περιποθησιαν, γιανητης ημαρο ήτε την αναζητησην
Ολυμπωριαν· Ρεκραπηνας ρρρη ην αναζητησην ιην
γιαν αποστολη Ολυμπωριαν αγαπησεντεαν προν ζερ
γιαν αρχην· Ολυμπορρωνητης γιλειον απο Φρωνθην
καιν την ανημαν Φρωνθ ήταν αιτησιεκαναν ηροντηρ-
σιακη ήτε ημαρησεισαν ηθελη, ηροις ήτε φιλοπατησην α-
ποριδηων τη Φρωνθη, απο περιποθησιαν Φρωνθηα·
Επειτην μηδε τη απογνωσητης ηντην αριστησεισειση
αποριδηων ηροις ηροντηρης ηντης ανημαν φιλετη· έ

— Պարմանակ՝ մին ՚ի գատապարտեցցն
՚ի զարծակցութեան Տեսով մեռաւ ոչ անս-
կան . Պայշտաբէ և ո այդէմ կոչ առ սեսմն զը-
րանց մահու, իսկ Տեսու ոչ մասցէ կիսդանի
յգաճանան տարւայու

— Բանալին կը վերո Դե Լիսիզ
ունագին մեջ առ և վահավ ասցէ զգէ ին
Վանալ Պատշաճութեա .

12 Եղիսաբերի, Աննեհի ու ծագությունը
դորձ արքար՝ ի Յանակենություն։ Եցր ոս և հա-
յի ջամանակ Փարթիվոց և եջ՝ ի կառաջն, ի մեր,
ձևելոց վայրին լուրջ եղեւ բարիին առշահուկի-
գաստրեկելու։ Անտ մանրանան խռովարկու-
թեամբ ի յոյլ և ի ենցից մասնելույ սառցե-
ցն, զի դատարկութեան առշահուկին չ'եր յատ-
ջացեալ՝ ի չար նորհըդայ տպանաթեան, ոյլ մի
յալրունի ծառացից՝ ի դատարկել, ի կառաջն զուզ-
իւնացիս, յանդէսու՝ ի գուրս քաջչեաց ըն-
այնուիկ և զատրանակ մեր յաշեկից զօրապե-
տացն, որ անկառ ի գետինն և թռաւառ ի մե-
ջոց դաստին։ Ո գետակն զարին ի տեղուոց, ո
չ'եր բայն կողմն, ուրանու արքայն կոյցը։

— Փ Եղագիշը խօսեն, թէ երեւէն կա-
տահան Արքովացոյն Տերաթիւնը յդիւց նն առ-
ուախորս Ծեման Խունի զնամ. կոմի հսկում
այսուրաբան Ծեմանը, որով ազգ տրպացեն նման իւն-
ուածին բամբին Ծառանունի որդուկեւոյ ինչունին
հոգիքն. Օ մաքերունզայ Եզրից զոյ ըսկ խռո-
ւելու նացա յան զարծ յօդութիւն. Օ անզերբար-
ոյ. Բնոր ոյոմ յաւելուն առեւ էնէ ինուրիւ-
նուն Եղագիշը ու աջորդիացի վճռահասուս Ծեմա-
ռածաղն Պատին :

— 11 Եղբայրների . Դի խորհը զարդարեց տեղ
խորիզ մեծ յաղմանը եղիւն . Ի պահմ զա
բորբան յարում բարչը ալիք շախա գահ . Վարդյա
ուրբարեանք խօսնորդ առ նիկոն , խօսնութե՛ . որ
աեաք ՚ի զարծու Ընկերություն , թէ ոչ . Երկու
ամենաբարձր առ աշխ արքային զարժուի խոսնութեան
ործ , յաշնական թիւ և համացանելով . Առաջ
երրուն զա զա նախան եալ զրու տակոյն արքայի
զահանդէր առ Վայ մեր ուղարկել Վարդյան թէ հայտ և
համական Բ զ յառնել խա ուղարկել Խանց յացուիր
ու մ առհմանալից տէրս թերան , այլ ոչ . շատապ
միջում ի լինել , և ըստ որինակի Վայ ուղիւն
ուամ ՚ի բազումն երախուսապարու է . Այսպա
վանն յարուցանել պահուա զամազաքութիւն և զբա
նիկարդութիւն , մատղիք ՚ի առ ոյժմ շատանա
զինութե զըրու ամբացուցու ելով զւ ը սահն բերդ
որը առ զետամի Խորա Ա առնոցութեց առ Վայ
զահակն գեկապանն ի առաջի հանատ . որ ՚ի Օ վե
զարպիս + առ արքայու առ է հանգակ հանգեր նո
մական . յարում ծանացանեն նման թէ Գաղ
դիւ ու առանել միջունախ եղիքի յաց պատեր
ըազմ .

ПРИБОРЫ

՚ի ՀՅ Հակոբմբերի ժաղավա
զաւողելաւ էր զործովք Անշատել քաղաքի ։ ո
հաստարեցաւ ՚ի խառնելոյ զըրտ իւր ընդ ըս
սամին Դաշտակից դու առաջն Ռոտ զօրտ թե կու
կանագրութեաց Դաշտակցոյն խորհուրդ ։
մէջ ուր ին նուանել զորտ քոչար Անշատե
վան ելունելու նորու ըստ Համաձան Դաշտակցոց
ամերայն զորտ Խորհուրդ Դաշտակցոց Ֆրաւա
Նըրեսի խան ՚Անշատալոյ ։ արգուրոց ցեղո
վոր քաջար հետեւու քաստիք ։ նոխ թէ առ ա
ւեշութիւն ձայնից չէ ընդունելի ։ եւր չէ որ
դարձոց ։ երեսորդ թէ 1600 հոդիք զօրք ՚Ան
շատալոյ յետո կորալ ։ ամբողջ նուազեցաւցե
քոյժ հորիւր հազար զօրքաց Դաշտակցոցն ։ եւ
օրդ անգիւպ եղջյուր երբ ակարք ունանք քանազա
մին մորաւակի ընդ ըստ ան հայրենակցոց խրեանց
և շըրըրդ թէ կանգօն կոչն ունաց փառու
զաւ առ առ կարէ թնել ողառնելու ՚ի ժողովանա
խոսեցաւ դհաշտութիւն ։ Եթու այսորիկ ձեռ
արկին մեռանեցամ հուարել զձայն որոց
առ առ ելութիւն յայն միտեցու ։ զի ՚Անշատ
պատասխանառու թիզի վասն ամենայն պատուց
առ ծագիցին ՚ի հետեւանց իւրց դործաց ։

— Հյուրամ ժամանակից հրաման տուա
թեքն քաղաքի տնօւայն զինու պատցն (որը ոչ իշ
ի զան զօրաց) վու լու ՚ի գեն, այլ և յու
գարեալ զինու մը ինչ զօրաց ժայռինց յայ
կանուց և յորրոց առ. յազնել ՚ի կատարա
յառաջական մեծի պատերազմիս, զարմէ կա
պատեր առա. Օ ժեռափու :

յապատակ բաղդ գիտաբարությունը
— Ծիրիխ։ Դեսպանական Ամսարձնից խորեցաց
կոռամարտութեանէ քաղաքին զեր անցածաւ պէ^(պատություն)։ Տակուցանելով, թէ Ամսարձնիա
խոռանեցաք 'ի պատերազմին, որոց ծավալները
ցօր սպառնեն ունեցու եռանգեամբ, տակոցն կ
ամփառութիւնն անունցի համարեալ թիրեան ո
գանցամբ ուղիւն Դեսպանական, որ յանձնապար
թեամբ տուրեալ եր առ։ Դաշնամակցուն, զ
գայծ եռ 'ի ձևու Փորորթի։ Անոն թէ և ը
րութ չէ յանձն տակալ ու անձնացաւութ ու պ

պատճեն է լւծ , թէ ըստ կեց առ ուղարկի ոչ գի-
մայ առ ինքն իւ սկզբան :

— Ե՞ս այս հաստիքին, թէ նախ
քան զայտ Վայրից դեպքուն ծանօթը բերաւ ու գ
մուռ յաւաղ տնկամաց Վահենի վաճառակա-
շան թեատրոն ջենքերի մեջ լին զայտն առ եռէ,
զի ՚ի բարքեւ ընտանի պատրի զին թիւն չէ-
աւոցի ՚ի առհման Վայրից բայցի Ալուստո-
կան գուռն ՚ի ժամանելի կատաց շատէ ունել
զգուծակու ոք ՚ի մերս յընդգիր մարտ կը գ-
տանց և ՚ի պրոտի ոչ . և թէ Վայրից ու-
երեք ունի. Խոշոշէ զհողութեաւ եւն լաւ ի-
նդ ։ Օվելութիւն :

— Բանգում համբարք հասաւեն . թե
զաշնակիցք միաբանեալ են որ շատանեւ շամ-
պար Լույսը անհարին ընդդիմ թեամբ , Ե-
զոք զիելով զամանաց հարս ցիւզն ը թ ա-
րեան : Բնակչացին ոքք այսոքը առաջի ենին
հրամայակում հանգել առենուն զայք և ի էու
հօր միիլ ՚ի ներքու անորու և ՚ի նորիկու բնակա-
րանանցու ըստն զորք և ոքք և անուն անհրա-
բին առանկութեամբ զհուր արձակել ՚ի զիւու
զայքն հարս ակացիք զաշնացացն , եքք նորա-
ծուս զօրքել ՚ի քաղքին ջունգիւն յոյժ կու ան-
թաց և թէ զիու լիցի արց որորու ՚ի բանու
թէնէ թշնամեաց , յայ ճամ համպիր Են լու յա-
նէ զիւազն , չոր ըն զ երկուու իւ զաքիալ
՚ի զարանի եղեալ են վասն թշնամեաց յայն
օրկ տեղու :

— 28 Հոկտեմբերի 1 Աներախ քայլ Առ
լի Առ Իս և Վասիլի Պատրիարք քահանի
վան Եղիշ երգմինցուն առ աջի Օքտավ ու ական
խորհրդապատի Եվլուսի Կուտառություն դաստիար
և յիշ այնուագի Երեքարդ բնակին երգմինցուն
զգարտութեան որ ՚ի մեջ պատու բանակին դաս-
տին ։ Օքտավ պատիսն իւ ըհեղարքան և վեհա-
պատուաց յանձն արքար Պատրիարք հայութաւու-
թին հարզել և կազմել զամանայն դրս , դաշ-
նականացն ։

Վրթառու Հրամանաւորն ըստիկի Օ յն
գերբունքոց զամենայն հոգու խորհցու : Կ
գիւղին թշի Ծնկեան յամենոյն պահու ու կոչ
կել ՚ի վերոյ պարագ խորց : ՚ի Յ Են հայրե
քերի ընդ թշանավեճեամբ նոցա անցյան և կը
շոգենաք : Ա բգեն համաօսեալ է պիտույքի
գաստրան, և յստ զնու յ կառավարի խորհ
զարանին յՅ անցյա պառագ Կանան պա-
րագու թշի ՚ի կո իւ :

— Այսպիս զարծուկաբն ընկատեալ շամասկն
նիս բոլ և բոլ մութացաւ ՚ի Ֆինի Բարդը ։ Ես
այ գործ արտիքալ ՚ի բարեն ՚ի չորսն հոյեմքեր
ընդ առաջան զիես եմու Խորհրդակցեացա ։ Յի
ուսաբարձի Պատշաճացան ։ Յէտ այ գեալ զի ։
Էն զի եալ ՚ի Կանականքո , ոյն էլ յոյանք
մերցի և ՚ի վերջին ուռեց թանգարան ։ Են
զից ՚ի Անդ զսքականին իւրց զըլզի իւրի
տա ։ ՚ի Հաշանեցանել զերիստ հակառ
կաղաքնեւ ։

— Յնչերկու ան աղյօմքի է ՚ Օ Ձեզորի
եկու ՚ Կահապահոց Ալյոստի հան դեպահն, Բա-
րձր վահ Ակիզերաքերը ընդ Ցամ ՚ օժբանի.
Ակտում տուր համ համեալ ՚ Ե շագենան զի
՚ Բը զենց, արտիոդ + երեխ Բէ . Տալըց
մինչև ՚ Ա սկսել պատեսազմաց ՚ Օ Ձեզորիա
— Ան ՚ վաճառառանց Ա մեջիոյ տառ
ոպար Գաղնակցարն, թէ ինքն յանչն առն
փոխ տալ նմա շերի մերին Վարնեաց հաստ
տառ պայմանը և դաշտուր :

SCHÜLERIN.

ԽԱՍՏԱԿԱՆԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ 26 Հայութերքի
Տաճկառանուի և Վաշուանի մէջն առկա-
յի գահոց, ուղիղի բարձրագույն Պատահա-
րէնի գործ զնէ զերս միջազ առ կ նեղ ս

կունքայ և Ըստապահն . Պատուարիտ Ալ-
լի թի այլ և Վարպատուի և Փախուրրայն Եղիս-
տարի բառ առ աջակըս թե ան Խորձագալի Վարդի
Կորչեմին վարեաց Հաշարուկցւել իւն Ծով
Հերպապատցն Ըստաց , և Պատուահանի իստո-
ւ պատուից և Վարդիոց արզեւոն նուարիւ-
թի նույն առ այլ Ըստաց :

— կ 16 հսկում մեղքի ձերքով կալ արտ
ընկալ քուըք (Մարտոց) խռով պարուր թե անելուսն
ինչի , և Մահ բայ թան ածան ՚ի Բարձրագոյն
կառան , և անդամուր յայտնեաց անցու Ու ծ
կափարացն (Ա Եղիքն) : Եթէ Կայուն կամի՞ զի պիտ
՚ի նացած առաջն ցի ՚ի Կանոնին , իսկ
միւն ՚ի Բառաց կ . Վեշտու եան աւուր երեցն
և առարկեցն ՚ի շատանեալ քաղաքան որրուն
չոպերա օք Դպաւ ապա ՚ի Բարձրագոյն Կառան
Ու ծ կափարացն Հքոյ պատուի վայրեցու ընդ
թեալ ին թէկին , որց և կերպարանը զիմաց
և մասց հանձնու պահեն զիտ ՚ի շարու աղժա

Դաստիք պահոց - ընդ հսկութան Մահմետ խանին
եւ ի ոյր ամսիկից եւ ազեղ:

CARLO UGOLINI

Ա հ ա մ ս . 1 . ն յ ե լ ը ր ե կ ի : Խ ո ւ թ բ ա յ ի ի լ ք
լ ո ւ թ ա յ ի մ ա ս տ պ ր ե կ ի ո ւ թ ա յ ի ի լ ք
լ ո ւ թ ա յ ի մ ա ս տ պ ր ե կ ի ո ւ թ ա յ ի ի լ ք
լ ո ւ թ ա յ ի մ ա ս տ պ ր ե կ ի ո ւ թ ա յ ի ի լ ք
լ ո ւ թ ա յ ի մ ա ս տ պ ր ե կ ի ո ւ թ ա յ ի ի լ ք

CONTENTS.

ԱՅԼԵՐ. 17 Հոկտեմբերի 7 Դրազե
նուբեալ Անգլիական համբաւոց, Տրասորութի
ւը և ամերիկական պատճենի մէջ գցված Աթենս ցղեաւը
Հայոց լուզիքի խօսքն համատիւ առանձ և
վերաբանութիւր առանձիւց, և առն է է առա
ջին առանձիւ շրէ զառաջարկութիւնն զար
դեալ և նորաց հանդացեալ Կոտորացի Քաղա
թի վաճառ պիտուուր համաց մասն պարուոց Յա
նուառունի ընթեցա երեքտասան ամաց, և պա
հանչ ինչ և ինչ առանց մահավանակ Ա
նհը վայրեւ զահանեալ վայրին, (Տահ) Չ
Վարդան հասցը գունձ պանին Պարզեցւոյ փարս
նուկ Յանուառունի Խըշըրդ նամակն զահա
նչ, զի կողմացի մէջն համեստունի, և պա
հանչ Ահ Հայուառուն մէ կուսաքըւոց զարգաց
առուելին իւր առ դեպանն միայ հաշու տերու
թիւ և առ առ

Ծեան : Ազրոք համայնք ժամանցաւ բարեկտ
ըստին Յունատանի զգացածավանին : զոր ա-
ւել և Ազրդ Պալմերաստն Խորհրդացն Դաշ-
վանի առաջարկաթեան : զոր առ արարեալ է
զի Անդզնա պաշազանեացէ զՀայտն ՚ի Տաճկա-
տան եղութեալ : Անդզնա հրամաքի յուրաք պաշ-
պանացնէն պահանա ելու : Ան ինչն իու հա-
կագիր ՚ի շոր գնել զՀայրու նեղելոյ զՀայտն
տան : առկայի զոյս օգինակ պաշարանաթիւ
յանձն առնել Խուսաց ու կրութեանն ՆԱԽՆ Մ
ՃԱԼ-ՑԻ-ՆԵ ԿՈՒՑԻՐԵ տեսնցն Խուսաց ը
՚ի համականութե : արով յորդորէ զՀայտնա-
կարմել զՄԵՇՆ ընդ առհմանակից տերութեան
հրամացեաց առարել յԱնձն վասն նորակա-
կեկեցւոյն Արքոյն իրենց զմեծադիքն պարզ
ց անօթօ առկայ և արձաթոյ : զգացդու սկզ-
նց : և զգացուական գրեան եղինիպատկան
24 Հականմբերք : Յունաց պետութիւ

բաթեանց պահու պիլ , յըրում կարգաւ զբեալ կան
ի վերայ Հիմն դաշտնեն , թէ զեալու ծառ
զեցաւ պէճն բնի Տաճկառաստի , և պարհա
երկար եաց . ընդ պարմ և մասոց և զշողեառ
առ համականիւթաք քանիզ Տաճկառադն Առուն
և յառաջ բան զոյս մասուցեալ եթ զինուրի-
նակ յայտագրութեառի երից պաշտպան ահ
րութեանց , յըրում պէկու եթ հանդերձ բացա-
լար Եւեամբ զննեցու մինչն . մասուցարիկ ե-
ւ յանուց աւքութիւնն հորեաւ ու վարեաւ յայտ-
նել զիկիլոն և զերկարումն պէճն , զգեստ իւնց
տառամելու :

卷之三

Digitized by Google

ԱԵՐԵՎՅ : 5 Երցիմքերի : Վաստակուր քառամի խառնէ թէ վայ ազ ապէք պիտին մաս Հարկապահան ջ... թեսն + և հարկը գիշին ի մերաց իւրաքանչիւրաց ը աշխատ պիտի և սակած անց անցում անց : Վ. յու սրէնը սիրով ընկերեալ ըն և ի հասորակութեան ն. և սպասուեր իսկ եղած վասն թագաւորաց թեմնին ի բազմաց թեմնէ գառ թամէ և հարուստ մ. բարենու :

ՏԱՐԻՆ. ՀԵՂԵՐԻՆԵՐԻ. Դ լուսին քաղց
քի գլուխ, յայտ ինկ պահու, համբաւք հո-
վին առ մեզ, թէ Վարդան Աղջեաց զորհու-
թեալ յանշանուն զավեանց ՚ի վեր երեւլը-
յինը իշխանութեան, և ՚ի մասուցա-
թեանց ՚ի Թագուհին, եղ ՚ի մասի խորըեւ ՚ի տի-
ւութեան Շատրիայ սպնել իշխան զորհ առ
պահանակն զանդորրութիւն աշխարհին, և ՚ի գ-
ղէմ կայ յար, ոյ սպիագութեանց ։ Բազու-
իածնն, թէ Վարդան ոչ յանձն առց առ-
նա զօդնաթիւն, զանդի զօդն առաք և Վար-
դանի, ՚ի խորըեւ նորու զնամուռեանկ պատ-
րաստութիւն ։

առանձնագիր պօլիս 27 Նոհանելեթք ։ Ի դ
շերք ՚ի 24 որ անցոյ քանիկած մռաւ մի ՚ի ծ
ուղից խորհրդաբան ըմբշաց յիս տափակագ
լոյ զի ամս սպասի ինչ ։ որ ուներ զի ժամ
թիւն խովերոյի ։ Հիմ հետապն ին խուզրէս
թեանց և քառութեց մեռքը ըստ պայշտին թիւնէնք
թէ մեռեալ ապատի ըստն նույն ՚ի խու
րայ ։ Անոնք յանզանց խորհրդ առանձին ըմբշ
ար վարկան պարհե ։ Կառանդակնապօլիս ՚ի զ
ւանին կարսնեթիւնը ։ անոնք հերթեցին զ
խորհրդ իր ամենն ին անզան և անյանձ
այժմուն ժամանակակից հանզանձնոց ։

— Հակոբյան շղթանակ Վարդան Ռիմու
որ նույնական էր՝ ի ծանծազը, Թերթու և համ
պատճենահրաժարագործ Ծագոյն, ուսիրցի առկանին դա
ու լեռնաց պատրիք, և հանունքնեալ է

Xerophytes

— Տամիշք և բաղմենք որբառ ուր առաջ
շնե նուազ տաղմեցաւ ձևին քաղըքի , ՚ի 18
Աւորսմիքի ձեռն ՚ի զուծ արագին ՚ի օր-
բարձուն խրեանց : Վարչոց և անդք և Վահր-
անութիւն Վահրապատ , որ կամք երթալ ՚է
Փարեզ : Բայց յոյժան է Վաղիքա : Են դպիս,
աղոյ զիս : Տեղիքա , և Անուստան առա-
քեցնեն անդք զերեհը ՚ո ՚ի պիտինինաց ին-
քնեաց , մինչ ՚ի բավանակ Վահրմանից մաշ-
և ենթի անց պատափառ պիտինինաց :

— Երանելիք Բելլիկայ մեծաւ զավութեամբ
խոհեն վասն ինչ ինչ է բարիպեսօց փոփոխու-
թեանց , զար վաճառքուն Խուասն բռնիք ա-
շաց՝ ի վարդոց մայրուպագիք արարեաւ է ի բ-
րաբերեւ զար հասական ու շ : Այս զնն զախե-
հապակեաց (Խմաղեց) ուց առ անց բերեաւ մա-
րտական անդամուն Յինց : Եւստիւ ու ին-
ուց անկու զար ի զարարակի սպասուեան դիմուսուց ց-
նցանցակի և նույնանձն առ զգ ական , և զի՞
շանձակապեան ընդ ըրբ , և այսու հետէ
շարժի ընդ ըստեւ աշացն , և ոչ որպանու է
ցաւ ինչ , զի ընդ խանգարիւ տեսութեանն ։
ըստու և զայտութիւնն : Եթազաւ որպան եան և
Բելլիկայ վաճառքուն Խուասն եկած է զայ-
տուի արհեալուական աշու կ հակառ բազմաց , և
յուզանց առեաց և և պինչ :

Ա 13 Խեպավորութ ոչ բ պատճենի գուշ
շը հանդի ամիս զամարածի բնակրօնի ժ շ-
փոյ խառնական զիմուց և Յուղա է կեղծեցն
Արքի Մարկոս քառարքան թափառ մազմա-
նոց և յան հազեր հանդիսին բարեցաւ յո-
կու մին յապարան Դ շէց (ամբակ տես)
և առ բաժանուար հանգու առջուանեաց Ա բանին (ան-
դամին բնիկերակի հանու) Դ հանգի զամարած
հաց էին առաջինը Ա է հանու Կողոքի արքը
Քառարքան և սորի ու ըս : և Յուղաքանչեա-
քի զիմուց և ու է քան զիմ հազար արքան
և կանուար ու կանչեան Ճանակի բա-
նական մին հանուան և և նո խառա ամե-

— Ազգութ պահանջման առարկան թե ան է ո՞ւ
Վեզ զես կառու ցանին երկու շաղենաքը . . .
ըստ Հայութիւնի է առ Եւ ըսդ զեսն Թշու Տօ-
նապահութ առաւելու զես ՚ի մեջ՝ մինչ! ՚ի չի մ-
սն ՚ և զես առանձ յանձնայի առ ո՞ւ . . .
եր երթ եին ՚ի ժամանակ Հիմն ։ Պայմանեալ
Ժամանակ երթեակու Յեսուս եւ երեք շարսեմք
Աբէ չեւիսաւքան Հակեր երթեակու եկութիւն առ աջ-
այ առարկան թե անց ։ Յաւարի է ՚ թէ և ըսդ
ոյլ Հայութիւն բացեն առարկան թիւն ՚ի Դասուն
(Օսմանեան կատար զակը Շայանի թիւն ըսդ և ր-
իայնան թիւն վայրուն ոք ԱՅՆ Ետիւն մինչ ՚ի
Առ եզ ՚ զե այս այս կայս կացան հայութիւն Տանաօքհուն Կ-
տեկեալք Անօքիս ՚ի կաբութիւնց Երգիւած ՚
կ առ ուստամա

— Յարտիկուրա : Ի կոլուսաց Խարո
Կար Ռատչելիքի Ծառցիալ վայեւս և առ կո-
րադ մի , որոյ զարգն գնեսալ է Հայար Երեսի
զարդեհաց : Խակ և խակ ՚ի ըստիրմն խառաց
պարզեց , որ դարձաւոց յետա զբացնե-
զան : Վայեմ ՚ի ըստիրմն Սովորաց զբեն
թէ որպարզ պատահեք մի զնդադիմհար ուրանեա-
է ՚ի մերայ Մելիք զետոյ զմբ ուսու . կարաս +
ընծոյեալ է զայն ՚ի կենդանուրանական Ծանդա-
րանն Աշխեցաց : Խանկազ ին զնամեկ :

— Գաղղթեցի առ Աքրան անուն հառ հրա-
ման, ո՞ կուտավորամ են Սանդղիչն կզվեց
ու ըստի լի մայրուղաց պին Կառաւուց զի եւս-
տօն, և հանգիս ցացանել զանապահու Յառաջ
քամնայն ինչ ժողովնաց առ ինքն պահերու-
թիւն ի շ ընդուց, ուր զանազան խազորկո-
թեամբ հետխոտ կամ հեծեալ զատկուց ցանեն
պիղուցիս :

— Ըստ Հայունից յառին կանգնեց զմին յիշի և ա ակնաւ որ բաց աշխարհի ։ Եղայծիկ չը ի՞ւ աշլորանութիւն կամ պահարերութիւն քանիզ ուղղացրց և բժշեաց զու ունաւութեան մեծաւու արհետաւութիւն։ Ը անմատրոց

— Տեսքը բազում է ըստ որու ոչ մասն ունի կամ հանդերձեալ է ունի । Այս բազում գեղակցութեան հաջորդութեան թշուան վերաբերեամբ ունի պարփառ, հասունէ ցըսուն և բար-

— Պատմէ թուրու վը քե ելի օգոսշն զի կն գլե՞ւ, և
ի է ՚ի 24 օգոստ ոց երրոյ դանակամ ամբողջ ձաւ
անդ ՚ի վեր յար երկ և ա զի կար, կամ լու ես
երի ք. բայց ի ընդ հմտ և կատառ ի է, զօր
՚ի մերուստ ՚ի բարձանց ոգ ձակեաց ՚ի փոյր շոգ ե
թք անօթով ։ ՚Ի նորին առոք օդն ի սրբզ և
աշողուկ օգապորքի զունան յետ ելունել ։ ՚ի
մեր սկսաւ զիմել զիու ՚ի ՚Խարմատու և ել
՚ի փոյր քանի ժամաց հետառորդ ենամք ՚ի մեր.
Տակայու ՚Խարմատու առաք երեւ ելուն մինչ
տակու մօտեր տա հոգուանաւու ։

— ՚առապետ մի Վայսու անուն կամի՞ ՚ի Ա էլ
մինզուն քաղցրէ՝ անցոնել ընդ ծավ՝ ՚ի քաղցրն
Թիւաշելիքս՝ առանց հուռ կամ հուռ ակի ։
Ունի զարահարան մի (շենքան) կազզեալ ՚ի Շե-
զնիշ, որ այնպիսի նիւթ է, ընդ որ նչ անցանէ
թափանցիկ ջաւին, երկանութիւն պահպանին
է երեսուն և երկու մատասցափ, և բայց ու թիւնն
քանի. Ըէ յոյտ զի աշդ կոմքի անցանել. Նոտեալ
՚ի վերաց պահպանի, թէ կաղեալ զոյն լու զոյն
՚ի ջարի. Լու Բաջում Հանուրին թէ գոխնան
առա հանգերձեալ է լինել զուեցութիւն ինչ.

Օրինակ Հայութեական թշնօյն յիշեալ Պարսկացի:

— ՚ի Ատոկը մայրուազարքի թագաւորութեան
Ըստ առաջ՝ ՚ի ժողով Վեհապետոց պիտութեանց
մասու ցաւ զատամելոց բանատեզդին Ելենցի-
զերայ՝ միով առաջը յառաջ քան զյուղի տնկա-
նիլ նարա անոնի՝ մածու հանդիսավորէնս. Եւ առաջ
պատկ գավթից եայ, Հիւսեալ յատաց տարգեն-
ոյն, որ բռւսեալ է ՚ի Հոռամի՛ ՚ի վճան որբոյն
Անապիրոսի, մերձ ՚ի բարտին՝ ընդ որով հանդ-
շը յառաջ քան զմահ իւր՝ Տարկուատաս Տա-
սոյ, Խարասկոն բանատեզդին, որում ՚ի նմին
յաւան հանդերձէս ՚ի Կառքասովինի պատկ հան-
զիսաւոր :

Այսի մեր լոկիերս. Ուստի հոգածառեալ կազակցուա
թիւնի զշով և ամքն մի և նոյն է .

Աստրագրութիւն Ծահմութառանցի է այն
պէս (աստրագրութիւն նորա :)
Արտզգութիւն Աւքեանցի է այլովէս
(աստրագրութիւն նորա :)

የ ንግድና ማመልከት ሰራ ሆነን ሽያጭዎች የሚከተሉ
በዚህም በ ስብዳሪያ ስብዳሪያ ስብዳሪያ ስብዳሪያ ስብዳሪያ

11. **U**nusq; **S**erapeum
q; **R**omanum **D**ivinum **I**sa-
Consumptum **T**rahe-
runturq; **I**nservit.

303-03-11-000-0

〔二〕

Առ է՞նչ իսկու եղեալ զձեռդ ՚ի ծնօթ
Խոշոնհեաց զէմն ցուցնեա ցամենուտ :
Հիմ փրփառքեր փարփառ աեւ իլլէ հեղ , զթոս ,
Երամ ՛ը ակամը յակամեխինձ իմի ոստ սենդժուտ
Ո՞ւ խոռվացկու յուրաց ՚ի սիրտդ զայդ շփւթ ,
Եղաստցոյց զիմ սուրդ , Ընդուր առաւուա :—
Խնայեած յիս հեպս , Ընդզ զայ ՚ի մահ աեւր գեղսու
Ծնց զառաջինն ինձ կենաւուուն . Հաշոյ կոմւսա .
Օ՞ւ բուժակի զթուծու Յեմուր քաջ ծանախ
Հայ է կալ յազն որց զեկոց են կարտ :
Խոկ է է Յեւզուս զու յուռհուտ . Խաթ , Զերատ ,
Օ՞ւ նշ ապաքեզ զավեալ քանաքիմ մահորած . . .

Աւոյն ժամ, մե, Յովիչ գիմակ զմացլուար,
Յուրց ի հաղոս ունելիք զի՞ պիրեվուը,
Աւոյ վաղեմի ունեդ, դաշն խոնդ մսիթօար,
Յոր սփրանձ վոյելէք ևս երկնէ: —
Իմ եր լայս, կենաց արեգ լուսավուա: +
Պայծ առաջարդ քի ևս կեադ առաջ մոլոր.
Երգ զի՞նչ առ իմթ, զի յազիկարծ լոյց ըստ վառ
Հինու անհամ, արկ զիս խօսմա, բնոց խուար:
Եւ վասքան զայն մեծ ե՞ս աշխա առկ ըստ վայր
Շերեւ զեզմս ինչոտ զօյրաէից շնորհահար:
Օք չերկնչիս զերիեւզ արդ որ մարդկաբարու,
Ինդէն ան ած ուծես զիս յոյց պատահար: —
Գիտեմ, այս սա զմունիք տեսեամի խոր.

Համբաւ ներթվես զուգածեացզ առնել զիս անծան։
Յայտ է, Տէպիս խցիւ զեկրդ բազմաւեան,
Տալ ՚ի քառին զիս հեգո մահաւ կրտսեան, և
Վասն այս կետ եղէ ՚ի ըւզ տպառաւ։
Խիստ է անփոթք ոյս դաստիճիր քո ցանձման։
Տեսաւ, ողաչեմ։ Չայրակէ սրբիզ յոյս վայրկեան,
Տի մի ցանձուր, ոչ դաս այս խջչական։
Տեսո՞ զիս տրկ յայս կրից յաշ կած վարձաւեեան,
Մի թէ ոչ զո՞ երբ ես ապատ յանձնու թեան
Յանձնեզ ՚ի տիս յանդուրը կոյի հանգառաւան,
Նեղը յերակու սիրոյ զարդին եռանդիան։

Արդ՝ զի՞ կայրքեզ նի՞ թե շարիսին զաղանի,
Դաստ սիրով . զարկանել զիս զգեստի
Եւ յէր վաֆանսութ ան խառամնենց վճիռ ըանի—
Ինեւ ինձ միշտ յայս . տպաւէն , հովանի . —
Հան գիտանեան . ըդդպէմ կամացդ , հրամանի
Դպէ երբէք .— իսկուս սուստաց եմ արժանի
Մի մեջ՝ գարձեր . տայր վերջ սիրոյս կնեղանի ,
Հօն չընը ինքանի , զանձ ՚ի խոշի զութ նախնի .
Խակ թէ տնօսա սուխութեան , յանձ գուի .
Օտա ըստորեւ . զիս գոնեւելու ՚ի զուր ըա յայտնի .
Խօնց ինձ զայս նաւոք , զեղէ ՚ի սպաէ , բերանի
Կառանամ առ յայոդ . յույց ու զարձի , զութ
Հուրցի :

〔二〕
〔三〕

11. Հայութ Օհականց անդամները.